

ISTORIOGRAFIE

O comoară a muzicologiei românești ce-și așteaptă valorificarea

Fondul *George Breazul* din cadrul bibliotecii Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor (VII)

Vasile Vasile

Recunoașterea supremă a activității și a valorii folcloristului **George Breazul** aparține chiar lui **Constantin Brăiloiu**, din faza în care invidia și exclusivismul nu-și arătau colții. În anul în care cel dintâi pune la temelie celelalte arhive de folclor, a *Societății Compozitorilor Români - 1928* – Brăiloiu scria următoarea dedicație pe culegerea de *Patru cântece populare*, publicate de Editura Societății Compozitorilor Români, găsită în fondul celui pe care-l va considera ulterior adversar: „Lui Breazul, generalisimul folclorist, respectuos omagiu. 7 III 1928”. „Concurentul” se va întâlni cu Brăiloiu pe multe coordonate comune pe care le-au privit cu ochi și din perspective diferite, care au putut crea impresia unor diferențe, a unei concurențe generatoare a unei ierarhizări, în realitate false, fiindcă fiecare avea în vedere aspecte diferite al aceluiași fenomen. Aceste deosebiri erau determinate și de formația lor diferită: Breazul își însușise folclorul ca pe limba muzicală maternă și anii de seminar îi vor crea deschiderile spre muzica bizantină, spre notația psaltică și spre scrisul chirilic, în timp ce Brăiloiu a descoperit mult mai târziu valoarea creației populare și perspectiva din care o privește în faza inițială nu putea fi decât cea occidentală, în timp descoperind elementele specifice ale folclorului românesc, ajungând la faza numită de o mare autoritate europeană „geniul metodei”.

Una dintre cele mai importante dovezi în situarea lor într-o falsă concurență o constituie avântarea lui Constantin

Brăiloiu în domeniul muzicii psaltice, pe care nu o stăpânea și chiar o disprețuia deși era conștient de valoarea ei și oferea din start avantaje lui Breazul, unul dintre bunii cunoscători din epoca respectivă ai psaltichiei. Fondul George Breazul numără circa o sută de documente muzicale în notație psaltică, cercetate și valorificate în primul rând de el. În pofida acestui decalaj evident, ignorat de cel dintâi, îi dă lecții celui care studiasse cu asiduitate notația și muzica bizantină în anii seminarului de la Vâlcea și de la București și ia în derâdere „mulțimea hăsarilor și nisaburilor”, care în realitate nu prea e o „mulțime”, fiind vorba doar despre două ftoarele generatoare ale unor scări episodice de o expresivitate aparte pentru modulația unor fragmente muzicale de mare forță dramatică, așa cum am arătat și în studiul consacrat integrării melosului bizantin în creația enesciană¹⁹⁸.

Într-o scrisoare deschisă din 6 noiembrie 1937, publicată în ziarul *Adevărul*, Brăiloiu dădea un răspuns bășcălios și în același timp disprețuitor față de Breazul, deoarece folcloristul Caranica îi considera pe amândoi „folcloriștii noștri de seamă”, afirmând: „sunt nespus de măgulit văzându-mi numele împerecheat cu al ilustrului autor al unui vestit tratat despre știința învârtirii manivelei de fonograf (sic!)”¹⁹⁹. Din nefericire, activitatea fructuoasă a ambilor ctitori ai etnomuzicologiei românești a fost umbrată de **acerbele polemici** desfășurate în ultima parte a vieții lor. Cu spiritul său dominator, acaparator, Constantin Brăiloiu a demonstrat un dispreț total față de munca lui George Breazul, erijându-se într-un factotum, declanșând atacuri directe împotriva lui, a *Arhivei*, a culegerii de *Colinde* și a volumului *Muzica Românească de azi*. „Inculpatul” a păstrat în arhiva proprie toate documentele înverșunatelor polemici, din ele putându-se reconstitui evoluția lor (a polemicilor), urmărită în mod detaliat în monografia la care am mai făcut trimiteri. Pentru a nu reitera aici toate detaliile conflictului determinat de atacul furibund al lui Brăiloiu, voi rezuma câteva elemente de referință, finalizate în „întâmpinarea” publicată în 1940²⁰⁰.

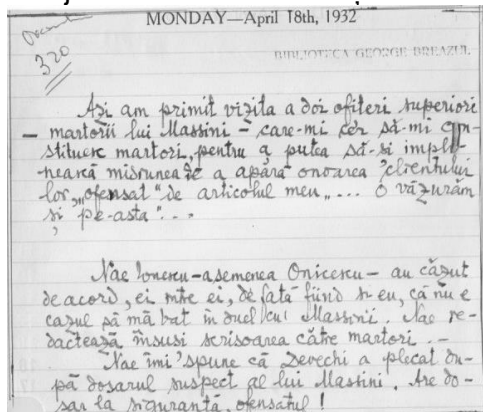
Dacă Brăiloiu a fost membru în *Arhiva* condusă de Breazul, acesta din urmă nu s-a numărat printre colaboratorii celei conduse de el și nici printre membrii Societății Compozitorilor Români, al cărei secretar general era tot Brăiloiu. Ei erau îndreptățiți să privească în mod diferit anumite

aspecte ale abordării științifice a folclorului românesc, Breazul fiind crescut în Amărăștii Romanaților, în cel mai autentic mediu folcloric, în care se formase; Brăiloiu fiind educat prin pensioane străine; primul era ucenicul lui Ion Popescu – Pasărea, al doilea se formase sub autoritatea unor muzicieni străini, nepracticanți ai muzicii pe semiografie bizantină și necunoscători ai folclorului românesc. Cele mai bune repere pentru a-i compara din acest punct de vedere le oferă *Colindele* și *Vicleimul*, ambii fiind interesați de cele două tipuri de manifestări populare. Variantele *Vicleimului* aparținând celor doi etnomuzicologi oglindesc deosebiriile cu care privesc aceeași manifestare populară: Brăiloiu preia o variantă marginală, nerepresentativă a *Vicleimului* din zona Tg. Jiu, în care singur semnaleză prezențe artificiale, de tipul romanțelor urbane și a unor creații de factură cultă, în timp ce Breazul se alătură lui Victor Ion Popa – autorul romanului al cărui titlu este dat de unul dintre refrenele tipice ale colindei - *Velerim și veler Doamne* - pentru a oferi un model necesar practicii artistice școlare.

În timp ce, în cazul culegerilor de colinde, Breazul lansa în 1938 culegerea incluzând și piese din antologii anterioare, adunate de alți autori²⁰¹ și succesul ei va fi confirmat de reeditarea din 1993²⁰², Brăiloiu nu-l poate contracara la vreme respectivă decât cu editarea unor culegeri precedente, tot ale altor autori, sau va trebui să aștepte editorii culegerii *Colinde și cântece de stea* - Sabina Ispas, Mihaela Șerbănescu și Otilia Pop – Miculi²⁰³ - care au adunat transcrieri ale unor înregistrări din Arhiva Institutului de Etnografie și Folclor realizate de o adevărată suită de muzicieni specializați în transcrierea melodiilor de pe înregistrările fonografice: Ghizela Sulițeanu, Mariana Kahane, Paula Carp, Lucilia Georgescu - Stănculeanu, Elisabeta Moldoveanu, George Marcu, Adrian Vicol, Vasile D. Nicolescu, Eugenia Cernea, Gotfried Habenicht și alții. Este greu, dacă nu imposibil de realizat o ierarhizare a celor două culegeri și în ce măsură cea a lui Brăiloiu respectă observațiile făcute antologiei preopinentului său.

Principalele momente ale disputei finale pe tema colindelor pot fi rezumate prin intermediul materialelor fondului George Breazul. În numărul 216, din 11 august 1938, al ziarului *Universul*, Brăiloiu deschide focul, acuzându-l de „lipsă de pregătire tehnică”,

Atacurile dure din presa timpului culminează cu **chemarea la tribunal a lui George Breazu**. Anterior, Breazu „ratase” un duel cu dirijorul Egizio Massini, ofensat de o cronică a unui concert dirijat de cel de-al doilea și criticat de cel dintâi.

Însemnarea lui Breazu referitoare la duelul cu Massini - XI - 320

În monografia citată, consacrată lui Breazu, am făcut trimiteri de rigoare la „distorsiunile” dintre cei doi cititori de cultură românească, semnalate de academicianul Octavian Lazăr Cosma, care mi-au fost utile în urmărirea și conturarea amănuntelor „duelurilor”²⁰⁷.

Muzicologul citat îi apreciază, cu îndreptățire, pe ambii, **„două personalități proitece**, cu o debordantă activitate în varii ramuri, soldată cu opere postume de autentică vibrație, încărcate de substanță, cu rezonanță în deceniile următoare (...) ale căror preocupări s-au încrucișat adeseori, negăsindu-și răgaz pentru colaborări, cu un apetit nedezmintit pentru investigarea unor teritorii necunoscute, manifestând risipă de energie în afirmarea artei muzicale”, semnalând în continuare că e vorba despre „două personalități total diferențiate, orgolioase, mândre, încrezătoare în forțele proprii, care și-au disputat cu frenezie concepțiile, într-o evidentă predispoziție pentru angajări în polemici răsunătoare”²⁰⁸. Deși de mic copil, nu cred în zodii, am încercat și o asemenea explicație a „distorsiunilor”, dar m-am împiedicat de faptul că în zodia leului (cea a lui Brăiloiu) era și Enescu și câtă deosebire între cei doi: Enescu și Brăiloiu!

De altfel, cred că s-a speculat prea mult subiectul, neglijându-se și avantajul principal al „disputelor”: fiecare se știa cenzurat de celălalt, ceea ce putea contribui la sporirea exigenței fiecăruia pentru elaborările publice.

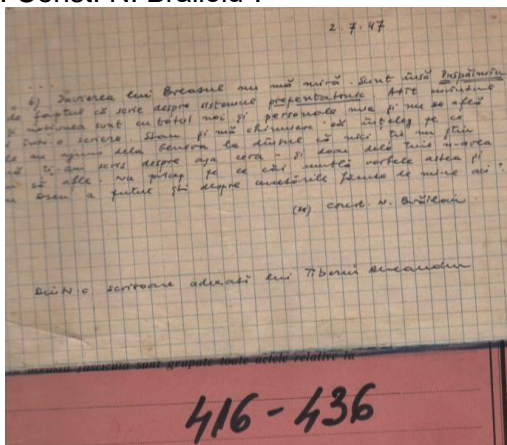
De altfel, merită subliniat faptul că viața i-a „condamnat” la o suită întregă de parteneriate: colegi la Conservatorul de Muzică și la Academia de Muzică Religioasă, autori și coautori de programe și manuale școlare (chiar dacă erau concurente), de culegeri de cântece și alte materiale suporturi de învățare, fondatori de arhive de folclor, critici muzicali și participanți la manifestări muzicale reprezentative, membri în comisii de specialitate și în conducerea unor instituții muzicale, participanți la Congresul Internațional de Educație muzicală de la Praga (unul cu o demonstrație elogiată de toți participanții – Breazul - celălalt mulțumindu-se cu statutul de invitat oficial). Exagerările unora dintre „apărătorii” lui Brăiloiu, numiți în limbajul muzicienilor „brăiloiști” au ajuns până la ierarhizările lor după numărul cărților lor (realizate ulterior!), deși unul dintre volumele lui Brăiloiu cuprinde și materiale ale lui Breazul (vol. VI) - aspect detaliat în monografia amintită – în alte volume incluzând scrisori trimise lui Brăiloiu de alți autori, ori articole despre el (vol. VII și VIII). Extremismul Emiliei Comișel a ajuns până la faza de a atribui în mod eronat și a include articole ale lui Breazul în volumul III al *Operele*, lui Brăiloiu²⁰⁹, volum apărut sub îngrijirea ei. La 19 aprilie 1974 Georgeta Breazul semnala Editurii muzicale, faptul că „articolul *Muzica românească în străinătate* – publicat la pag. 262, 263, 264 în menționatul volum nu aparține lui Const. Brăiloiu, ci prof. George Breazul”, în atari condiții „aprecierile laudative pe care D-na Profesoară le face în prefață (pag, 12), fiind generate de același articol, se cuvî prof. George Breazul – nu lui Ctin Brăiloiu”²¹⁰.

Ambii sunt prezentați, dar sunt în același timp colaboratori ai prestigiosului dicționar german *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*²¹¹ și în multe istorii. Interesant rămâne faptul că în biblioteca lui Breazul se păstrează cea mai mare parte a lucrărilor lui Brăiloiu. I-a împăcat cimitirul Bellu, care-i găzduiește pe amândoi, obligându-i la pacea creștină.

Unii dintre recenzenții lucrărilor lui Breazul sunt colaboratori ai muzicologului român. Lista se deschide cu Erich H. Müller, de la care a primit în 1935 *Cântecul voivodesei Lupul*

din *Codex Caioni* – 1634 – 1671 și *Olach Tancz* din *Codex Vietoris* – 1680, piese transcrise și pentru cercetătorii români²¹². Etnomuzicologul crede că „având mici deosebiri la bas (...) și valorile notelor înjumătățite” dansul se află în studiul lui Gheorghe Alexici – *Din trecutul poeziei populare românești*, publicat în 1903²¹³.

Aflat departe de țară, în autoexil, Brăiloiu nu poate accepta „conurența” lui Breazul, rămas în țară și continuându-și activitatea publicistică, ce culminase cu impunătorul volum *Patrium Carmen*. La 2 iulie 1947, după ce Breazul publicase excepționalul studiu referitor la prepentatonie²¹⁴, ajuns și la el, Brăiloiu nu se domolise, în ciuda statutului ingrat de emigrant, rupt de activitățile culturale din țară și îi scria, din Geneva, discipolului său, Tiberiu Alexandru (care fusese și elevul lui Breazul, cu care s-a format ca folclorist): „Învierea lui Breazul nu mă miră. Sunt însă **însăpăimântat** de faptul că scrie despre sistemul **prepentatonic** (sublinierile autorului). Atât cuvântul și noțiunea sunt cu totul noi și personale mie și nu se află într-o scriere. Stau și mă chinuiesc să înțeleg pe ce cale au ajuns de la Geneva la dânsul și nici ție nu știu că ți-am scris despre așa ceva și doar de la tine n-avea cum să aflu. Nu pricep pe cei căi umblă vorbele astea și cum a putut și despre cercetările făcute de mine aici. Const. N. Brăiloiu”.

Scrisoarea lui Brăiloiu adresată lui Tiberiu Alexandru – 2 iulie 1947 –
XI - 416 - 436

Scrisoarea a fost lipită pe coperta *Dosarului 416 – 436* din *Registrul XI* intitulat *Geneza muzicii românești* și a fost

publicată de Titus Moiescu²¹⁵, precizând că la 1 februarie 1946 „G. Breazul a deschis un ciclu de comunicări, cu următoarea conferință: „*Stenohorii și oligocordii. Moduri prepentatonice și pentatonice anhemitonice și diatonice în muzica populară oltenească*”²¹⁶, conferință păstrată în fondul documentar – XVI - 874a, ce va deveni studiul dezvoltat amintit, publicat în *Cercetări folclorice* în 1947²¹⁷. Editorul volumului citează un fragment edificator din celebrul eseu al lui Emil Cioran – *Odysée de la rancune*, potrivit pentru explicarea poziției lui Brăiloiu.

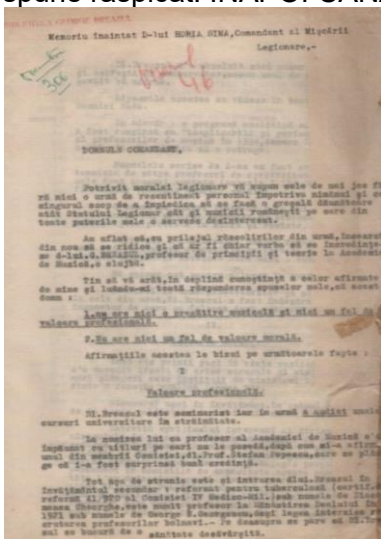
În februarie 1946 Breazul îi comunica lui Ion Mușlea despre conferința consacrată stenohoriilor, prezentată în cadrul lucrărilor *Cercului de studii folclorice*, conferință apreciată de membrii *Cercului*: Ap. D. Culea, Romulus Vulcănescu, Gheorghe Vrabie, Ovidiu Papadima, Ion Chițimia și alți specialiști ai domeniului care subliniază noutatea abordării comparatiste.

Conservată de Georgeta Breazul în dosarul cuprinzând documentele referitoare la geneza muzicii românești (XI – 416 – 436), scrisoarea adaugă noi argumente descalificatoare pentru poziția lui Brăiloiu, care se crede - departe de țară și de cuceririle domeniului – unicul posesor al unei terminologii pentru a cărei circulație și validare optase și preopinentul său, terminologie derivată din limba greacă. Trebuie subliniat faptul că **justificarea noțiunii de prepentatonie îi aparține** lui Breazul și cercetătorul apelează la lucrări care surprind doar aspectele de suprafață ale fenomenului, începând cu Plutarh – *De musica* - comentate de autoritățile de dimensiunea lui Peter Wagner, Guido Adler, Carl Stumpf, Hugo Riemann etc. Aceste considerații istorice sunt dublate de numeroase exemple din culegeri proprii inedite sau publicate anterior, adăogând și exemple din alte culturi, toate infirmând acuzația lui Brăiloiu. Breazul afirmase deja înaintea atacului ascuns al lui Brăiloiu că „stenohoriile și oligocordiile (...) sunt menționate chiar de lucrări „ale unei mai vechi perioade de dezvoltarea muzicală” și „sunt luate în considerare de învățatul Robert Lach”²¹⁸.

Etnomuzicologul român sistematizează vechile teorii despre stenohorii și oligocordii, identificându-le în folclorul balcanic și în primul rând în cel oltenesc. Fondul lăsat moștenire Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor cuprinde și

asemenea documente, care, privite după mentalitatea timpului, capătă alte dimensiuni. Ele nu sunt evocate aici în intenția denigrării personajelor ci pentru a înțelege anumite amănunte de viață, specifice timpului.

Mai cumplită este **scrisoarea lui Tiberiu Alexandru adresată lui Horia Sima**, comandantul mișcării legionare din România, în care fostul discipol cere „lichidarea”, îndepărtarea de la Conservator și de la *Arhiva fonogramică* a celui care îi formase primele deprinderi în cercetarea folclorului, deoarece „nu are nici-o pregătire muzicală și nici un fel de valoare profesională” și „nu are nici-un fel de valoare morală”. Oare chiar nu știa Tiberiu Alexandru că Breazul avea un certificat de la Conservator, acte doveditoare ale studiilor de la Berlin, întemeiase *Arhiva de Folclor* a Ministerului Cultelor și Artelor, scrisese mii de cronici, sute de studii, manuale școlare, volume de muzicologie etc. etc.? Pe fila 4 a documentului citat - XI - 306 - Tiberiu Alexandru se adresa direct lui Horia Sima: „Era firesc ca frământările momentului de față să pară d-lui Breazul potrivite pentru refacerea unei cariere, pe bună dreptate compromisă, iar tocmai încercările de acest fel le-a prevăzut profetic CĂPITANUL când spunea: că acestui soi de adepți de ultimă oară le va spune răspicat: ÎNAPOI CANALII!”

Scrisoarea lui Tiberiu Alexandru către Horia Sima - XI. 306

Asocierea ultimelor două documente sunt revelatoare pentru dușmănia îndurată de Breazul nu numai din partea „concurrentului” Brăiloiu, dar și a celui cărui profesorul i-a păstrat peste timp inclusiv manuscrite ale lucrărilor din studenție, elaborate sub coordonarea sa.

Scrisoarea adresată comandantului Mișcării Legionare este însoțită în dosarul cu pricina și de cea trimisă Ministerului Educației – XI – 307 – pe care-l înștiințează despre întâmpinarea amintită înaintată lui Horia Sima și se întreba retoric „dacă nu e cazul ca acest element producător de tulburări să fie înlăturat” din învățământul universitar și de la *Arhiva fonogramică*?

Documentul cu numărul 287, din anul 1940, din fondul citat, immortalizează **scrisoarea lui Constantin Brăiloiu adresată colegilor de la Academia de Muzică și Artă Dramatică**, în care încredinează faptul că în recenta carte *Muzica Românească de azi*, George Breazul ar acuza activitatea profesorilor instituției, care „nu au răspuns nici măcar menirii lor” și că la examenele de capacitate candidații prezentau note la discipline care „nu au fost făcute niciodată”²¹⁹.

Dosarul 288 din fondul documentar citat cuprinde **reclamația către procuror** acuzând „calomnia și denunțarea calomnioasă emisă împotriva mea de d-nii Const. N. Brăiloiu (...) și Ștefan Popescu, într-o întâmpinare adresată Ministerului Educației”. Reclamația adresată procurorului Tribunalului Ilfov păstrează doar pe doi dintre acuzatori, Brăiloiu și Ștefan Popescu, dovadă a faptului că ceilalți își retrăseseră semnăturile, convinși că au fost înșelați. Se arată în document că Domnul Brăiloiu „este autorul unei extrem de vehemente campanii de presă împotriva mea”.

Reclamantul **Brăiloiu îl acționează în judecată pe Breazul** pentru calomnie - acuzația de însușire frauduloasă a 200 de melodii din colecția de *218 Colinde muntenești, culese de la elevii Seminarului Nifon de Gheorghe Cucu*, care erau proprietatea Ministerului Cultelor și Artelor, acuzație formulată în articolul amintit, publicat în *Universul* din 13 decembrie 1938 – *DI. Constantin Brăiloiu și colindele. Rea credință sau ignorantă? ori și una și alta?*²²⁰.

Documentele investigate reprezintă păienjenișuri juridice din care transpar acuzații grave atât la adresa reclamantului cât

și a pârâtului, al căror final este achitarea inculpatului. Sentința îl nemulțumește pe reclamant, care se adresează Curții de Apel. La rândul ei, aceasta respinge apelul reclamantului, obligându-l la plata cheltuielilor de procedură penală.

Arhiva savantului găzduiește asemenea materiale: **traduceri și puncte de plecare pentru lucrările unor viitoare cercetări ale domeniului**, printre care trebuie amintite cele semnate de discipolii săi: Gheorghe Ciobanu, Ghizela Sulițeanu Emilia Comișel, Tiberiu Alexandru, Paula Carp, și mulți alții. Am amintit deja traducerea și prezentarea cărții lui Hugo Riemann – *Elementele științei muzicii – XI – nr. 861*, dar exemplele sunt multe, reținând atenția cele două care ne interesează în mod direct pentru lămurirea unor aspecte relevate în alte pagini: Emilia Comișel (devenită o fanatică brăiloiistă și iremediabilă antibrezistă) și Tiberiu Alexandru (cel care cere mișcării legionare exterminarea profesorului său).

Cercetarea minuțioasă a documentelor din ceea ce am numit „mina auriferă a muzicologiei românești” au scos la iveală faptul că și în acest important domeniu al etnomuzicologiei cei doi reprezentanți străluciți s-au întâlnit, numai că, în timp ce Brăiloiu clama primatul său, nesuștinut la acea vreme de lucrările corespunzătoare, Breazul elabora și lansa în etnomuzicologia universală amplele și pertinentele sale studii **Idei curente în cercetarea cântecului popular**, *Moduri pentatonice și prepentatonice și Muzica oltenească*, cu cele două subcapitole consacrate domeniului: *Sistemul pentatonic și prepentatonic anhemitonic oltenesc Modurile Mi, Re și Do și Modurile prepentatonice și pentatonice anhemitonice oltenești în comparație cu cele aflate în muzica ținuturilor românești învecinate (Muntenia, Transilvania, Banatul)*, primul publicat parțial, în anul 1947 – în *Cercetări folclorice*, după ce fusese prezentat la 1 februarie 1946 la *Cursul de studii folclorice* - cel secund publicat integral postum de Gheorghe Ciobanu.

Etnomuzicologul descoperise faptul că **structura anhemitonică a pentatoniei** ia naștere prin intercalarea unor sunete în interiorul celor două cvarte perfecte ale lirei preorfeice, Breazul exemplificând cu melodii de colinde dobrogene, cu melodii ardelenesti și cu bocete oltenești.

Subcapitolul *Gamele pentatonice anhemitonice* pornește de la aprecierile lui Hermann Helmholtz, Carl Stumpf și Fétis,

privind scările pentatonice arhaice care evită prezența semitonurilor și exemplifică cu melodii din lucrările acestora, la care adaugă altele din muzica rusă, dar mai ales din cea românească, acestea din urmă găsindu-se în culegerile lui Béla Bartók, astfel extinzând spațiul pentatoniei spre zone necunoscute până atunci.

Cele 20 de scări pentatonice anhemitonice ordonate pe treptele gamei, conduc la clasificarea lor în 10 specii, împărțite în două categorii. Etnomuzicologul român completează considerațiile sale cu exemple muzicale din Transilvania, descoperind o nouă specie nesemnălată de Herman von Helmholtz. Etnomuzicologul argumentează **prezența pentatoniei anhemitonice în folclorul muzical românesc** cu foarte multe exemple din Maramureș, Bihor etc. Numeroase fișe din dosarul rezervat acestora sunt grăitoare pentru amplele investigații făcute de savant în literatura de specialitate, identificând pentatonia anhemitonică și sistemul oligocordic în nenumărate exemple din muzica rusească (citând culegeri de cântece populare realizate de Mussorgski sau Balakirev), lituaniană, ucraineană, tătară, kirkiză, bașchiră, albaneză etc.

Ultimul subcapitol – **Oligocordii prepentatonice anhemitonice** - se dezvoltă pe baza celor precedente, autorul subliniind faptul că „pentatonicele nu sunt însă singurele elemente tonale care împlântă rădăcinile muzicii românești adânc în trecut”, pornind de la premisa că „în melosul oltenesc sunt elemente arheologice – muzicale”, care „nu au putut fi cunoscute și studiate, nici măcar luate în considerație, ele nefiind culese și nici chiar descoperite”. Este citat Curt Sachs, cel care amintea de chiotele ciobanilor români și de felul cum româncele cheamă păsările, cu formule pe care le consideră „drept relicve vivante ale unei civilizații muzicale preistorice”²²¹. Trebuie subliniat faptul că **justificarea noțiunii de prepentatonie îi aparține** și cercetătorul apelează la lucrări care surprind doar aspectele de suprafață ale fenomenului, începând cu Plutarh – *De musica* - comentate de autoritățile de dimensiunea lui Peter Wagner, Robert Lach, Guido Adler, Carl Stumpf, Hugo Riemann etc. Aceste considerații istorice sunt dublate de numeroase exemple din culegeri proprii inedite sau publicate anterior, adăogând și exemple din alte culturi, toate infirmând acuzația lui Brăiloiu.

Urmează o primă sistematizare a oligocordiilor anhemitonice: bicordii, tricordii și tetracordii, reprezentând „stadii de dezvoltare continuă anterioare apariției pentatoniei anhemitonice” numite „prepentatonice anhemitonice” și formând cu pentatonicele anhemitonice „sistemul prepentatonic și pentatonic anhemitonic al muzicii populare românești”²²².

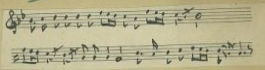
Este o problemă ce l-a preocupat pe Breazul aproximativ două decenii, fără a vedea tipărite, decât în forme parțiale, anumite aspecte publicate postum, în cel de-al V – lea volum al *Paginilor din istoria muzicii românești*. Explicația nepublicării amplului studiu în timpul vieții trebuie căutată în „complexitatea temei abordate, în problemele ce i s-au ridicat, continuu”, George Breazul urmărind să realizeze „o monografie amplă, atotcuprinzătoare a culturii muzicale oltenești” – așa cum puncta îngrijitorul volumului ce găzduiește amplul studiu *Muzica oltenească*²²³. Mergând mai departe pe această linie, Iordan Datcu scria în urmă cu aproape zece ani că, prin studiile referitoare la pentatonia anhemitonică, Breazul „își asigură în folcloristica rom(ânească) un primat absolut, cel mai important aport al lor constând în demonstrarea continuității unor elemente muz(icale) geto – dace în folc(lorul) pop(orului) nostru”, etnomuzicologul deținând „un loc de frunte și în cercetarea ist(oriei) cântecului popular”, citând același monumental volum, *Patrium Carmen*²²⁴.

Rezumând activitatea profesorului, **Emanoil Bucuța** scria în urmă cu șapte decenii despre comemorat: „L-am văzut pe Georgescu –Breazul în tot felul de înfățișări: profesor de muzică foarte apropiat de clasă, inspector de învățământ muzical, colindând țara ca să facă muzicii locul în program și în suflet, la care are dreptul, cercetător cu studii la Berlin, plin de mîgală, publicist a multe forme de cronici de ziar până la studii grele de specialitate, conducător al arhivei fonogramice, întîia de la noi din țară, călător prin sate pentru culegeri de melodii și de instrumente țărănești muzicale, cu echipe studentești ale *Institutului Social Român* sau al *Fundației Culturale Regele Mihai*, dar niciodată n-am simțit mai deplin în om pe românul care duce mai departe cântecul neamului lui, la fel ca neamurile rămase”²²⁵.

În maldărul de fișe necatalogate, dar de mare valoare, am găsit un grupaj intitulat **traista cu motive românești**,

cuprinzând exemple de mare expresivitate pentru manuale sau pentru diferite studii. Se întreba adesea: **cum construiește țăranul român melodiile sale** și din mai multe fișe se poate reconstitui un răspuns - sinteză: cel mai frecvent mod de creare îl constituie repetarea de motive, cu variațiuni, găsim un foarte bun exemplu la un căruțaș care trecea pe stradă fluierând, un motiv melodic pe care l-a reluat în formă variațională.

63

En dimineața zilei de 7.VII.1934, la ora 6, rasforam o carte despre „Zilă” al lui Rousseau (Psihologie pedagogică). Da există, dar nu cred că așa lăsa de lumină strălucindu-le generos pești fieri. Nu vreau să citesc de profi: la peste jumătate de vârstă schiță de Zilă Zilă. În din viziunea noastră ce se prezintă în cadru peste piatră caldarășului, țesut ca un zori, cântec de ciocărie în înțeles disonant în vârstă slăbire văzând în lenurile, foștelor în piergă și năsturi pline de viață, purtând în particule ei, rodul zănelor și al noii vizi, țesut din fluxul public al unui rugător ce se duce cu cântecul lui cu un cal la piatră după, masă, aceste linii

Fișă necatalogată, surprinzând procesul de creație al rapsodului popular

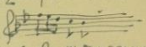
- 2 -

decante, care străpung ca tunetul tot în compusul melodiei unde trăs, sfredeloc ca fulgerul și amulez, parca tot din fur. Ce puternică vârtă palpită în cântec!

Re creștere expresivă în tot: în secunda mare accentuată profilată pe ritmul D. D!

Ca belșug de viață torcitate pe repetiția re. re... , care sare (prințote) la fa (ca și domnănta lui Sib major, - subtonsa lui Sol minor).....

și ce vârtă în explozia pe Fa și în cascade ca-i urmează

Concitant, gresit apoi la maximum prin repetiția acelui motiv, care constituie picul cel mai înalt de revărsare torcitate a energiei. —

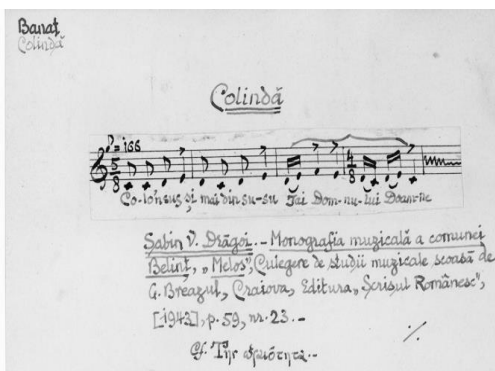
De aci, declinul.

Motivul, încă odată repetat, dar nu cu ecclasi vigoare. Și măști melancolice de neputință în corder, de orgăzitate și găsuri pentru micșonarea torcității de energie. Ritmul care a intervenit după a

- 3 -

la doua prezentare a motivului acesta, a cel mai, a potolit și a slăbit puterea apăsătoare a motivului. A treia oară prezentat, o pare ca versantul celalt al muntelui: ne coborâm... într'advar, coborâm: ~~ca~~ la si b, prempuse tonse a cântecului Negarmaci? Nu! Coborâm mai jos: joana la fa (un șoc în adancul vârtelilor care singe parca un nămaș energic, dar și bucuria triumfătoare ale pri mai lini...) O doamnă ne opri pe fa. Preștiri de trăsle. — încercare de reluare a energiei; reculegere de-o clipă, o vârtă care pînă povera apăsătoare, din răsună așezării în adancul și pînă la fa de miș? Nu se mai poate! Pînă la re abia, care devin punctul terminus al în coborâm, dar și punctul de plecare pentru motivul amărit, care măna grabnic spre sfârșit pe tonse a sol — și re minor!

În urma unor repetate investigații propun o demonstrație cu totul ieșită din comun ce pune în evidență **extinderea de către George Breazul a metodei comparatiste** în lumi foarte diferite, din multe puncte de vedere: geografic (Europa – Asia), religios - confesional (ebraic, bizantin, catolic, protestant), național (la evrei, la alți asiatici, la turci, greci, germani, francezi, bulgari și la români) al semiografiei muzicale utilizate (bizantină de tranziție, hrisantică, guidonică), demonstrație necunoscută până în prezent și care a putut fi urmărită numai prin parcurgerea întregului fond documentar al bibliotecii sale. Bun cunoscător al creației de cult ortodoxe, Breazul reușește după un adevărat tur de forță, să urmărească înrudirea celulei de bază a melodiei unei colinde, din culegerea lui Sabin Drăgoi²²⁶ și a cântecului – *Astăzi nouă ne-a răsărit* – din *Cântecele de stea* ale lui Anton Pann,

Banat
Comitat

Colindă

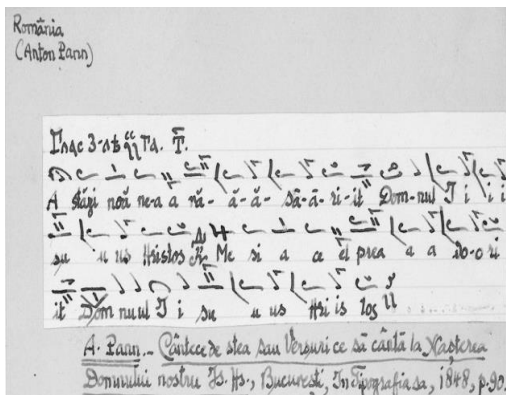
Allegro

Co-losus și mădănu-său Jai Dom-nu-lui Dumnezeu

Sabin D. Drăgoi. - Monografia muzicală a comunei Belint, o Melos, Culegere de studii muzicale scoasă de G. Breazul, Craiova, Editura, Școala Românească, [1942], p. 59, nr. 23. -

S. Drăgoi

Fișa nr.59 –
Colindă din Belint

România
(Anton Pann)

Allegro

Astăzi nouă ne-a răsărit / și noi înșis / Me și a ce ei prea a a do-o și / it' Dom-nul J i și u us Hri is Ios II

A. Pann. - Cântec de stea sau Versuri ce sîi cîntă la Nașterea Domniului nostru I. H., București, în Cîmpografia sa, 1848, p. 90.

Fișa 238 –
Astăzi nouă ne-a răsărit
cu cea din podobia *De frumșeța fecioriei tale*,

România-biserică)

„Sau ast-fel: ca la Grezi, și Ia. T”

Anton Pann. - Noul Anastasimatar, malar, gradus și compus după sistema cea veche a Sendarului Sioniste Torino, Bicurueli, Tipografia lui Anton Pann, 1854, p. 90.

Fișa nr. 235 – De frumseța fecioriei tale..., din Anton Pann – Noul Anastasimatar, 1854, p. 90

Yale = Yemca Zorua Muzica ebraică

Tablex Psalmis

A. J. Jaldotiu. - Jewish music, New York, Holt, [1920], p. 82.

Cf. p. 82 (Table xiv. Comparative Table of Jewish Modes)

Fișa nr. 1165

Ungarian

v. 2. Deloson (in Zeitchrift für Musikwissenschaft 11, 33, 11-310) -

v. 3. Deloson - (siehe die 10-motivische Reihe, p. 46 ff. 87, 89, 92)

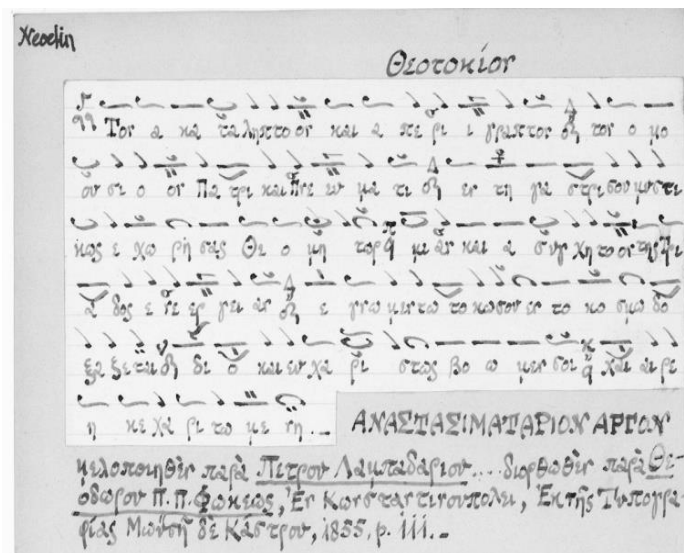
Peter Wagner. - Gregorianische Formelnreihe, Singis, Breitkopf, 1921, p. 92.

urmărită, la rândul ei, printre psalmii ebraici culeși de Idelsohn, în cântarea gregoriană

Fișa n. 959 – transcriere paralelă: psalm ebraic - cânt gregorian

și în cea bizantină, cu text grecesc, din culegerea lui Petru Lampadarie, din 1855²²⁷,

Fișa 244 - De frumșețea fecioriei tale..., din Anastasimatarul argon – Petru Lampadarie, 1855

transcrisă pe portative (fișa nr. 263^r), inclusă de Joannes Thibaut, în lucrarea sa consacrată cântului bizantin²²⁸ (fișa nr. 258^r),

Gracia
Ἦψ ἁγιώτης

Ἦψ ἁγίου ὁ-τη-τα — εἰς παθεῖ-ας σου
Καὶ ἐὼ ἀνασπασθῶν — ἐὼ εἰς ἀ-πίστους σου
Ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ ἀνασπασθῶν σου, ἔο-κε. ἔο-κε
Ποῦ-ός σου ἔργων σου — πνευματικός σου
Ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ ἀνασπασθῶν σου, ἔο-κε. ἔο-κε
Ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ ἀνασπασθῶν σου, ἔο-κε. ἔο-κε

De frumusețea fecioriei tale..., Fișa nr. 263^r

Xcelin
Ἦψ ἁγιώτης

Gracioso con compassione

Ἦψ ἁγίου ὁ-τη-τα — εἰς παθεῖ-ας σου καὶ ἐὼ ἀνασπασθῶν
ἐὼ εἰς ἀ-πίστους σου Ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ ἀνασπασθῶν σου, ἔο-κε
Ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ ἀνασπασθῶν σου, ἔο-κε. ἔο-κε
Ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ ἀνασπασθῶν σου, ἔο-κε. ἔο-κε

De frumusețea fecioriei tale..., Fișa 258^r

ajunsă la Paul Constantinescu în partitura oratoriului bizantin de Crăciun – *Nașterea Domnului*:

- 207 - Cosma, Octavian Lazăr - *Distorsiuni muzicologice Constantin Brăiloiu – George Breazul, I*; în: *Muzica*, București, Serie nouă, An XIX, nr. 3 (75), iulie – septembrie 2008, pp. 12 – 35; *II*; în: *Muzica*, București, Serie nouă, An XX, nr. 1 (77), ianuarie – martie 2009, pp. 39 – 58;
- 208 - Cosma, Octavian Lazăr - *Distorsiuni muzicologice Constantin Brăiloiu – George Breazul, I*; în: *Muzica*, București, Serie nouă, An XIX, nr. 3 (75), iulie – septembrie 2008, p. 12;
- 209 - Brăiloiu, *Opere*, III, 1974, pp. 262 – 264;
- 210 - Breazul, George – *Scrisori și documente*, vol. III, Ediție îngrijită și adnotată de Titus Moiescu, Traducerea scrisorilor din limba germană de Ortansa Țițeu – Vernescu, București, Editura muzicală, 1997, p. 250;
- 211 - Asow, Erich Müller von – *Breazul, George*; în: *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*, band 2 (Bocherini – Da Ponte), Deutscherbuch Verlag, Bärenreiter - Verlag Kassel, Basel – London – New York, 1952, pp. 242 - 243;
- 212 – *Patrium Carmen*, pp. 280 – 283;
- 213 - Alexici Gheorghe - *Din trecutul poeziei populare românești*; în: *Luceafărul*, Budapesta, An II, nr. 22, 15 noiembrie 1903, p. 370;
- 214 - Breazul, George – *Oligocordii prepentatonice anhemitonice*; în: *Cercetări folclorice*, București, 1947; Republicat în: *Pagini din istoria muzicii românești*, vol. V..., pp. 110 - 146;
- 215 - Breazul, George - *Scrisori și documente*, vol. II (...), p. 92;
- 216 - Breazul, George - *Scrisori și documente*, vol. II (...), pp. 368 - 369;
- 217 - Breazul, G(eorge) – *Studii de folklor muzical: A – Idei curente în cercetarea cântecului popular, B - Oligocordii și stenohorii; Moduri pentatonice*; în: *Cercetări folclorice*, București, An I, 1947;
- 218 – *Idem, Extras*, p. 17;
- 219 - Breazul, G(eorge) – *Muzica românească de azi*; în: (Breazul, George) – *Muzica Românească de azi*, Cartea Sindicatului Artiștilor Instrumentiști din România, București, 1939, p. 589 și 591.
- 220 - Breazul, G(eorge) – *D. Const(antin) Brăiloiu și colindele...*, p. 2;
- 221 - Sachs, Curt – *Prolegomènes à une préhistoire de l'Europe*; în: *Revue de Musicologie*, Paris, XX – ème Année, nr. 57, février 1936, pp. 22 – 26; Apud: Breazul, George – *Idei curente în cercetarea cântecului popular în Breazul, George – Pagini din istoria muzicii românești. Cercetări de istorie și folclor – Pages de l'histoire de la musique roumaine*, vol. V, (...), p. 120.
- 222 - Breazul, George – *Idei curente în cercetarea cântecului popular*(...), pp. 7 – 61, respectiv p. 142.
- 223 - Ciobanu, Gheorghe – *Prefață – Preface*; în: Breazul, George – *Pagini din istoria muzicii românești. Cercetări de istorie și folclor – Pages de l'histoire de la musique roumaine*, vol. V, p. 5;
- 224 - Datcu, Iordan – *Dicționarul etnologilor români*, vol. II, București, Editura Saeculum I. O., 1998, p. 110;
- 225 - Bucuța, Emanoil – *Pietre de vad*, vol. III, București, Editura Școalelor, 1943, p. 362;
- 226 - Drăgoi, Sabin – *Monografia muzicală a comunei Beliș*, Craiova, Editura Scrisul românesc, (1943), p. 23;
- 227 - *Anastasimatarul argon* – împodobit de Petru Lampadarie, Constantinopol, 1855, p. 111;
- 228 - Thibaut, Joannes – *La musique byzantine et le chant liturgique des Grecs modernes*; în: *La Tribune de Saint – Gervais*, Quatrième Année, nr. 12, Décembre 1898, p. 275
- 229 - Parisot Dom I. – *Rapport sur une mission scientifique en Turquie d'Asie*, Paris, Imprimerie Nationale, 1899;

SUMMARY

Vasile Vasile

The *George Breazul* fund at the Union of Romanian Composers and Musicologists Library

The monography I wrote for the great ethnomusicologist, musicologist, professor and musical critic George Breazul have bound me to investigate a rich documentary fund named after him at the Union of Romanian Composers and Musicologists Library. It is all that Breazul collected over his entire life and that, in part, served him for the studies he finalized, some of the being published after his death. This enormous fund contains books, scores, magazines, enciclopedias, letters, programs, chronicles – most of them being in a manuscript form, undiscovered – has a complicated history în Lămâiței Street in Filaret area, threatened by the bombing of the World War II, the failed attempt to move everything to Craiova and, at last, the donation made for the Composers' and Musicologists' Union library by Breazul's wife, a true Penelope.

This article wishes to be a guide through a wide ocean – *George Breazul* Library – maybe the most important private libraries in our country, a real treasure of the Romanian musicology waiting to be developed.

Traducerea rezumatelor: Andra Apostu